

ANARŞİZM'E GİRİŞ

[Bu makale [Liz Highleyman](#) tarafından 1988'de yazılmıştır.]

Çevirenin Notu: Çevirenin metine yaptığı eklemeler, açıklamalar vb, [...] ile gösterilmiştir.

- [Anarşizm Nedir ?](#)
- [Tarihte Anarşistler](#)
- [Anarşizm Ne Değildir ?](#)
- [Tartışılan Bazı Konular](#)
- [Modern Anarşist Hareket İçindeki Akımlar](#)
- [Sonuç](#)

Anarşizm Nedir ?

Anarşizm yanlış kavramlarla kuşatılmış bir siyasal felsefedir. Bunun temel nedeni ise anarşizmin gerçekten de basit sloganlarla ve parti çizgileri ile ifade edilemeyen farklı bir düşünüş tarzına sahip olmasıdır. Gerçekten de 10 anarşistten anarşizmi tanımlamalarını isterseniz, büyük bir ihtimalle 10 farklı cevap alırsınız. Anarşizm siyasi bir felsefe olmanın ötesinde; siyasi, pragmatik ve kişisel yanları kucaklamış bir yaşam tarzıdır.

Anarşizmin temel ilkesi, hiyerarşik bir otoritenin --devlet, kilise, babaerkil yapı ya da ekonomik elitler olsun-- gereksiz olmaktan öte içsel olarak insanoğlunun kapasitesinin azamileştirilmesine bir engel olduğu ilkesidir. Anarşistler genel olarak insanların kendi işlerini yaratıcılık, birlikte çalışma ve karşılıklı saygı temellerinde idare edebilme yetisine sahip olduklarına inanırlar. Gücün içsel olarak zarar verici olduğuna, ve yetkililerin (*ing. authorities*) kaçınılmaz olarak kendi çıkarları ile ilgilendiklerine, ve kendilerini seçenlerin iyiliğinden ziyade kendi güçlerini arttırmayı hedeflediklerine inanırlar. Anarşistler genelde ahlâk'ın kişisel bir konu olduğuna, ve yasal ya da dini bir otorite tarafından dikte (ABD anayasası gibi saygın yasalar(!) da dahil olmak üzere) edilmiş yasalar olmasından ziyade, diğer bireyler ve toplumun iyiliği için sahip oldukları ilgiye dayanması gerektiğine inanırlar. Anarşist felsefelerin çoğunda bireylerin kendi davranışlarından sorumlu olduğu belirtilir. Babeerkil idare şekline dayanan yöneticiler, insanları kendileri için düşünme ve davranmadan alıkoyarak, elit zümrelerin onlar yerine karar verdiği ve ihtiyaçlarını karşıladığı bir sistemi dayatır; bu da insanlığını yitirmiş bir kitlenin oluşmasını hızlandırır. Otorite kendisini haksız yere, en temel kişisel ahlâki kararların alınmasında dahi en son karar verici olarak kabul ettiğinde, örneğin ne için öldürülebileceği ya da ne için ölmeye değer olduğu gibi konularda (mecburi askerlik ve kürtajda olduğu gibi), insan özgürlüğü ölçülemez şekilde kısıtlanmış olur.

Anarşistler pekçok farklı baskı çeşitleri arasındaki bağlantıların farkındadırlar -- cinsellik, ırkçılık, çokcinslik (*ing. heterosexism*), sınıfçılık ve milliyetçi şövenizm gibi-- ve bu nedenle de diğerlerinin devam ettiği bir ortamda belli bir tanesine karşı mücadelede yoğunlaşmanın yararsızlığının da farkındadırlar. Anarşistler dünyayı dönüştürmek için kullanılan araçların başarılması arzulanan sonuçlarla uyumlu olması gerektiğine inanırlar. Anarşistler resmi organizasyonların varlığının gerekliliği ve halen varolan yıkıcı kurumların ancak şiddet eylemleri ile bertaraf edilebileceği gibi konularda farklı görüşlere sahip olmakla beraber, pekçoğu sadece mevcut düzeni

yıkmanın bir amaç olmadığı; yerine kurulması hedeflenen daha insancıl ve akılcı yeni bir düzenin şekillendirilmesinin de önemli olduğuna inanırlar.

Tarihte Anarşistler

Anarşistler tarih boyunca devrimci hareketlerde önemli roller üstlendiler. 1789'da başlayan Fransız devrimi aslında güçlü proto-anarşist unsurlara sahipti. Pierre-Joseph Proudhon, Peter Kropotkin, Mikhail Bakunin ve Errico Malatesta gibi isimler devrimci anarşist teorinin gelişmesine 19. ve 20. yüzyıllarda önemli katkılarda bulundular. Anarşistler 1905 ve 1917 Rus devrimci hareketlerinde önemli roller üstlendiler, ancak Bolşevikler diğerlerini tasfiye ederek gücü ele geçirmelerinden sonra sık sık acımasız metodlarla bastırıldılar. 1936-1939 İspanyol Devrimi en yaygın olarak bilinen anarşist hareketlenmenin sahnesini oluşturdu; anarko-sendikalist organizasyonlar (FAI ve CNT) işleyen, hiyerarşik olmayan toplumsal ve ekonomik alternatiflerin olabilirliğini gösterdiler. ABD'nde, aynı zamanda Meksika ve Latin Amerika'da, sendika hareketlerinde her zaman anarko-sendikalist etkiler görüldü (örneğin Dünya Sanayi İşçileri -ing. *Industrial Workers of the World*- gibi). *Emma Goldman* ve *Alexander Berkman* gibi önde gelen anarşistler, 1900'lü yılların başındaki pek çok radikal oluşumun içinde yer aldılar. 1960'ların toplumsal değişim ve alternatif yaşam tarzı hareketlerinin içinde pek çok anarşist unsurlar bulunuyordu (feminist hareketler, homoseksüellerin kurtuluşu hareketi, savaş-karşıtı ve özgür konuşma hareketleri gibi); ama bunların pekçoğu Marksist/Leninist/Maoist akımlarla ya bastırıldılar ya da gölgede bırakıldılar.

Anarşizm Ne Değildir ?

Anarşizmin ne olduğunu anlatma çabasında anarşizmin ne olmadığını incelemek yararlı olacaktır:

Komünizm: Pek çok anarşist komünalizm ve kolektivizm kavramlarına değer verse de, yakın zamanda çöken komünist totalitarizmi reddeder, ya da daha doğru bir ifade ile Marksist-Leninist komünist devleti. Marksistler ve anarşistler arasındaki 1870'lerde başlayan kopmanın nedeni Marksistlerin farklı bir isim altında otoriterizmi yaşatma çabalarıdır. Marksist-Leninist gruplar, anarşistlerin anti-otoriter ve bireylere azami özgürlük ilkelerini tamamen ihlâl eden öncü parti ve proleteryanın diktatörlüğü kavramlarına geleneksel olarak önem verirler. Geleneksel Marksizm devletin zaman içinde yok olacağını tahmin etse de, komünist rejim uygulamalarında tekrar tekrar gördüğümüz gibi devlet gücü üzerinde yoğunlaştırmakta ve onu oluşturanlar ise baskı ve kendi konforlarına düşkünlüğe saplanmaktadır.

Hürriyetçiler: Hürriyetçiler sık sık anarşistlerle karıştırılırlar, aslında pek çok açıdan örtüşmektedirler. Her ikisi de bireysel özgürlük ve devletin yokedilmesi konularına önem verirler. Hürriyetçilerin pekçoğu birincil önceliği bireye verir, ve bilinçli kendi çıkarını düşünme ilkesine dikkat çekerler. Pek çok anarşist ise karşılıklı yardımlaşma ve topluluğun tüm üyelerinin durumunun iyileştirilmesi üzerinde yoğunlaşırlar. Hürriyetçilik özellikle ekonomik bakış açısından ele alınabilir; müdahale edilmeyen serbest piyasa kapitalizmine azami değer veren hürriyetçiler (hatta bazı taraftarları kendilerini anarko-kapitalist olarak adlandırır), özel mülkiyetin korunması uğruna

güç kullanılmasına olumlu bakarken, kişisel iktisadi kazancın azamileştirmesi çabasını engelleyen her türlü hükümet müdahalesine karşı çıkar ve aynı zamanda ekonomik (yani parasal) olmayan her türlü değeri de gözardı ederler. Hürriyetçiler bir yandan anti-devletçilik taraftarlığı yaparken, diğer yandan ise bir çok diğer tahakküm ve hiyerarşi biçimine karşı çıkmazlar (hürriyetçi felsefede her zaman "en iyi olan var olur" ya da "ekonomik olan doğru olandır" gibi bir melodi duyulur); bu nedenle de toplumsal güç ilişkilerini, özellikle de ekonomik olanları, radikal bir şekilde değiştirmeyi amaçlamazlar. Anarşistler ise her zaman daha fazla toplumsal bakış açısını temsil ederler ve zenginin oransız bir şekilde fayda sağlayıp, daha az başarılı olanın aşırı zorluklarla karşılaştığı herhangi bir sistemi yıkma taraftarıdır. Anarşistler bireysel teşebbüs, zekâ ve yaratıcılığa önem verirken; aynı zamanda da bu bahsedilen niteliklere daha az ölçüde sahip olanlara da saygılı ve adaletli davranılması gerektiğini savunurlar. Nesnelciler⁰¹ ise hürriyetçilerin aşırı bir şekli temsil ederler. Hürriyetçi Parti seçim sisteminin reforme edilmesini, narkotik yasalarının kaldırılmasını ve hükümet düzenlemelerinin azaltılmasını gibi konuları savunan nispeten ılımlı bir oluşumdur. Hürriyetçilerin pekçoğu aslında "minanarşist"lerdir, yani asgari ve müdahaleci olmamak koşulu ile bir çeşit hükümetin varolması gerektiğini savunurlar. Anarşist bir toplumda ne tip bir ekonomik sistemin var olacağı sorusu ise cevapsız kalır. Bazı anarşistler her türlü sermaye ve piyasa ekonomisinin yıkılması gerektiğini savunurken, bazıları ise piyasa ekonomisi içinde tam katılımcı demokrasi ve işçi sahipliğini geçerli kılan bir sistemi tercih ederler; keza diğer bazı anarşistler ise çeşitli ekonomik sistemlerin birbirleri üzerine hakimiyet kurma eğilimine sahip olmadıkça bir arada var olabileceğini savunurlar.

Liberalizm: Bu ülkede[ABD'de] süregelen siyasi kavramlar anarşizmi solculukla, ve solculuğu liberalizm ile eş tutmaktadır. "Sol" kavramı 1990'larda oldukça sorunsal bir kavram haline gelmiştir, çünkü bugün mevcut olan modern siyaset geleneksel sol (liberal) / sağ (muhafazakâr) çeşitlemelerinin dışına düşmektedir. Anarşistlerin pekçoğu "ilerici" amaçları savunmakla beraber, bu anarşizme geleneksel siyasi yelpaze içinde yer verilmesini gerektirmez. Bazı teorisyenler bunu, ekonomik otoriterizmin ve toplumsal otoriterizm derecelerinin yatay ve düşey eksenleri oluşturduğu bir matriks içinde ifade etmeye çalışırlar; yani genellikle ekonomik liberalizmi savunanların toplumsal liberalizme karşı çıktığı, ya da tam tersi durum olduğu bir durumu ifade ederler. Modern ilerici siyaset büyük ölçüde "politik bir kimlik" kavramı etrafında şekillenmiştir; yani asli ilgi ve işbirliği ırk, cins gibi temellerde şekillenir. Halen anarşistlerin büyük bir kısmı da aslen siyasi kimlik üzerinde şekillenmelerine rağmen, daha ayrıntılı bir anarşist felsefe insanların artık bu tip sınıflandırmalara gereksinimlerinin olmayacağı bir geleceği amaçlar. Liberaller mevcut sistemin reforme edilmesini (oy verme, lobi faaliyetleri ve gösteriler düzenleme araçları ile) hedeflerken; anarşistler daha radikal bir tutum içinde, bütün bozulmuş kurumların yenilenmesini ve devlet müdahalesinin hiçbir biçimini içermeyen doğrudan eylem yolu ile daha insancıl bir sistemin oluşturulmasının gerekli olduğunu savunurlar. Anarşistler gerek evrimci gerekse devrimci değişikliklerin geçerli olacağını savunurken, toplumun yeniden düzenlenmesini gerçek anlamda başarmak için hiyerarşik tahakküm ilişkilerinin nerede olursa olsun yok edilmesi gerektiğinin farkındadırlar; bu tarihsel olarak liberallerin öncelik verdiği bir konu değildir. Anarşistler bu güç ilişkilerinin bizzat kendilerinin (ister kapitalist ya da komünist, isterse demokratik ya da totaliter olsun) sorunun kökenini oluşturduğunun, ve bu nedenle de çözüm için bir temel olamayacaklarının farkındadırlar. Bazı anarşistler, küçük ve yerel gelişmelerin bile değerli olduğu inancı ile oy kullanma ve protestolara

dayanan aktivitelerin içinde yer alsalar da, asıl olarak bunların ara basamaklar olduğunun, gerçek ve nihai değişimi başarmak için bunların ötesine geçilmesi gerektiğinin farkındadırlar.

Nihilizm: Nihilizmin "her şeye karşı" sloganının aksine anarşistler rasgele şiddet, yıkıcılık ve "her koyun kendi bacağında" düzensizliklerine karşıdırlar (ama her zaman bu tavır içinde olupta kendilerini anarşist olarak nitelendirenler vardır). Anarşinin kaos ile özdeş olduğu fikri talihsiz bir kavram yanılmasıdır, özellikle güce sahip olupta otoritenin düzeni sağlamak için gerekli olduğuna inananlarca yayılmıştır. Anarşistler etkin, organize ve adil bir toplumun hiyerarşik olmayan, merkezden idare edilmeyen ve katılımcı temeller üzerinde başarılı olabileceğini savunurlar.

Tartışılan Bazı Konular

Anarşistler pekçok konuda önemli ölçülerde birbirinden ayrılan görüşlere sahiptirler. Anlaşmazlık olan en önemli konulardan birisi bireye karşı toplum sorusudur. Bireysel anarşistler bireyin özgürlüğüne asli önemi atfederken, anarko-komünistler (ve anarko-sendikalistler) genel toplumsal grubun faydası üstünde yoğunlaşırlar; mutualistler [karşılıklılar] ise bu ikisi arasında bir konumdadırlar. İdeal anarşist toplumda, toplumun ihtiyaçlarının içinde yer alan bireylerin özgür isteklerini ve kendi kaderlerini tayin etme haklarını engellemeden adil bir şekilde karşılanacağı ümit edilir.

Ekoloji ve teknoloji konuları da anarşist hareket içinde tartışmalı konulardır. Klasik anarşizmin görüşleri, geleneksel Marksizm'in bilim ve akılcılığın yeri hakkındaki değerlendirmelerine benzerlikler gösterir. Modern anarşistlerin pekçoğu da teknolojinin içsel olarak ne iyi ne de kötü olduğunu söylerler, ama teknolojinin onu kullananlar ve ondan etkilenenlerin yararına en iyi şekilde hizmet edebilmesi için, toplumsal sorumluluk bağlamında yakından incelenmesi ve dikkatle uygulanması gereğine dikkat çekerler. Bazı diğer günümüz anarşistleri ise teknoloji-karşıtı ve ekoloji-merkezli bir görüşü savunurlar (bunların en aşırı uçları ilkelciler ve yeni-Ludditecilerdir); onlara göre anarşist toplum sadece teknolojik ilerlemenin durdurulması ve daha ilkel, yerelleşmiş ve ekolojik olarak uyumlu yaşam biçimlerine dönülmesi ile başarılabilir.

Milliyetçilik konusu da yine diğer önemli bir konudur. Genel olarak anarşistler uluslararasılaşmanın savunucusudurlar (ya da buna milliyetsiz-lik de denilebilir); ve milliyetçilik ile vatanperverliği devletin insanları suni ayrımlara tabii tutarak, parçalayıp kendi gücünün arttırma çabasının bir ifadesi olarak görürler. Nüfusun düşük katmanları dünya çapında benzer sefillikler içinde yaşarken, ulus-devlet bir takım elit zümrelerin çıkarlarına hizmet için oluşturulmuş kurumlardır. Buna rağmen bazı anarşistler, sömürücü, yekpare imparatorluklar yerine otoriter olsa da küçük ölçekli bağımsız devletlerin var olduğu bir durumun tercih edilirliliği temelinde, belirli ulusal bağımsızlık hareketlerinin desteklenmesi gerektiğini savunurlar (Orta Doğu'da Filistinlilerin çabaları, ABD'de siyah milliyetçiliği ve bastırılmış olan yerli topluluklar).

Modern Anarşist Hareket İçindeki Akımlar

Bugünün "anarşist hareketi" pekçok politik ve felsefi konularda ortaklıklara sahip olan farklı hareketlerin toplamı olarak ifade edilebilir. Zaman zaman klasik anarşizmin ilkeleri üzerine inşa edilerek, zaman zaman da onlardan sapmalarla oluşmuş grupların çeşitliliği, günümüz anarşizminin ufkunu alabildiğine genişletmiş ve geleneksel anarşi kavramlarının yeniden tanımlanmasını da beraberinde getirmiştir.

Anarko-feminizm, feminizm ile anarşizmin ideallerini birarada eritir. Anarko-feministler kadının serbestleşmesi ve babaerkilliğin rolü üzerinde klasik anarşistlerden daha çok dururlar, fakat tabii bu (bazı diğer feminizm çeşitlerinin yaptığı gibi) diğer baskı biçimlerinin dışlanacağı bir derecede olmaz. Bütün kadın anarşistler kendilerini anarko-feminist olarak nitelendirmezler, yine anarko-feminist birisinin kadın olması da gerekmez --ayrım geniş bir perspektifte, bir kimsenin değerlerinin ne ölçüde "kadın-merkezli" olduğu ve tahakkümün hangi unsurlarına önem verdiği noktalarında tanımlanabilir. Günümüz siyasi hareketlerinin pekçoğunda olduğu gibi, cinsiyet ayrımı halen çözümlenememiş bir konudur. Böylece hiyerarşik ve babaerkill toplumsal düzen tarafından dayatılan suni cinsiyet bölünmelerinin anarşist hareket içinde de süregelmesi, gerçek eşitliğin sağlanması ve anarşistlerin hedeflediği sınırların yıkılması arzusuna engel teşkil etmektedir. Diğer yandan bir çok kadın ise geleneksel olarak erkek-egemen olan hareketin içinde kadınların bir alanın olması gerektiğini savunarak, birlik sağlanmadan önce kadınların endişelerinin geçerliliğinin tanınması ve anarşist felsefe içinde harmanlanması gerektiğine inanmaktadırlar. Anarko-feministler kadın sorunlarına (kadınlara karşı şiddeti azaltmak amacı ile pornografiye sansür uygulanması gibi) devletçi çözümleri genelde reddederler, ve doğrudan eylem ile kendinden-güçlenmeyi (ing. self-empowerment) savunurlar. Anarko-feminist organizasyon biçimi merkezden-dağıtılmaya, katılımcı karar alma mekanizmasına ve tabanda eyleme verdiği önemle karakterize edilebilir. Anarko-feministler genel olarak, insani potansiyelin tam anlamı ile gerçekleşmesinin ancak geleneksel cinsiyet rollerinin ötesine geçilmesi, faydalı "eril" ve "dişil" niteliklerin tüm insanlarda gelişmesinin ve tüm ilişkilerde eşitliğin desteklenmesi ile tam anlamı ile gerçekleşebileceğine inanırlar.

Pekçok modern anarşist özgür irade ve kendi kaderini tayin hakkı ülkülerini kendi kişisel yaşamlarında uygulama çabasındadırlar. Bu eğilim içinde cinsellik, aile ve kişiler arası ilişkiler alanlarında değişik seçenekleri kabul etme konusunda bir vurgu gözlenmektedir. İlişkiler resmi, dinsel ve toplumsal kısıtlamalarla sınırlandırılmadan, özgür irade ve ilgili tüm bireylerin anlaşması temellerinde olmalıdır. Bunlar arasında pekçok tuhaf [yaygın olarak bilinen, kabul edilenden farklı olan anlamında] anarşist de vardır --homoseksüel, lezbiyen, karşı cinse geçen, ve belki de çiftcinsiyetli; anarşizmin geleneksel sınıflandırmaları yıkmayı öne çıkarması bu gibi geleneksel olmayan ve/veya marjinalleşmiş cinsel kimliklere sahip olanlara uygun bir ortam yaratmış gibi gözükmektedir. Aynen feministlerle olduğu gibi, bazı homoseksüel/lezbiyen/tuhaf gruplar otorite karşıtı ve doğrudan eylem ilkelerini benimsemişlerdir (örneğin yeraltı iğne değişim programlarını organize eden AIDS eylemcileri ve FDA-onaylı olmayan ilaçları satın alma klüpleri). Evlilik, babaerkill çekirdek aile ve zorunlu yeniden üretim gibi geleneksel zorlamaların sadece gücü ve otoriteyi kontrolünde bulunduranların çıkarına hizmet ettiğinin farkında olan anarşistler, bir takım geleneksel seçeneklerin yanısıra çokeşlilik, genişletilmiş aileler ve komünal çocuk yetiştirme gibi bazı yaratıcı ve gönüllülük temelinde işleyen ilişki biçimlerine de önem verirler. Anarşistler, devlet tarafından onaylanmanın aynen cinsiyet ilişkilerine de uygulanmasına karşılık olarak, hükümetin tamamen bu işin

dışında tutulmasını isterler. Anarşist homoseksüeller tipik olarak ordu gibi baskıcı kurumlarda homoseksüelliğin artması çabalarına da karşı çıkarlar.

Klasik anarşizmin ateizmi desteklemesinin aksine (büyük ölçüde geleneksel baskıcı dini kurumlara tepki olarak), modern anarşistlerin birçoğu tinselliğe --hem yeni-pagan çeşitlerine, hem de geleneksel dinler içinde özgürleşme teolojisine sahip olanlarına, önem vermektedirler. Bu, insani potansiyellerin azamileştirilmesinde akılcılığın yanısıra kültür, ve insan kişiliğinin tinsel ve doğaüstü yanlarının da ayırdına varıldığını gerçeğinin bir yansımadır. Ahlâk alanında, bu anarşistler resmi ve ahlâki otoritelerin onaylamasından ziyade kişisel sorumluluğun ve başkalarını düşünmenin geçerli olması gerektiğini savunurlar. Tinselci anarşistler bütün yaşamın iç içe geçmiş olmasını vurgularlar, ve inançları ekolojik olarak hareket eden, doğa-merkezli anarşistlerle uyuşur. Bununla beraber, anarşistler arasında "kutsallık" fikrine ve "ulu bir düzen" kavramına yaslanmanın geleneksel hiyerarşi olgularını tekrar oluşturacağına; bu nedenle de insanoğlunun tam özgürlüğünü başarmasının önünde bir engel teşkil edeceğine inanan güçlü bir anarşist unsur vardır.

Anarşist ülküler, punk, alternatif sanat, delilik (ing. rave), gezginlik ve radikal öğrenci kültürleri içinde gençlik içinde de temsil edilmektedirler. Bu genç insanlar, varolan tüketim toplumunda gözlenen yaşamdan yabancılaşma ve adaletsizlik sorunlarından kurtulmak için; doğrudan eylem ilkesini uygulayarak kolektif yaşama, arazi işgali, bilgi dükkanları gibi kendine yeterlilik araçlarına dayanan; ve gıda kooperatifleri, bağımsız ve ticaret-dışı müzik üretimi ve dağıtımı gibi ekonomik alternatifleri yaratan, direniş toplulukları kurmaktadır. Bu genç insanlar klasik anarşizmin ilkelerinin birçoğunu (her ne kadar bu yafıt altında olmasa da) kabul ederek, direnme eylemlerinde ve günlük yaşamlarında, otorite-karşıtı ve kendi kaderini tayin etme ilkelerini uygulamaya çalışırlar. Bazı günümüz anarşistleri bu tip "yaşamtarzı"ndan sakınarak, geniş bir toplumsal değişimi organize edebilecek daha formel gruplar ve ilişkiler ağı oluşturmak üzerinde yoğunlaşırlar.

Anarşistler formel olmayan bir defalık zine'ler çıkarmaktan, köklü geçmişleri olan oturmuş gazeteler ve kitap yayıncılığına kadar geniş bir yelpaze içinde yayıncılık projeleri ile ilgilendiler. Anarşistler giderek artan bir şekilde internet ve diğer elektronik iletişim araçlarını kullanıyorlar. İnternet sık sık eylem düzeyindeki anarşizmin bir örneği olarak nitelendirilir, gerçekten de internet aslında merkezi resmi bir otoritenin olmadığı koşullarda büyümüş ve gelişmiştir. Elektronik iletişim ulusal sınırları aşmak için bir yol meydana getirmektedir; ve ırk, cinsiyet gibi kültürel engellerin önemini azaltabilir. Bununla beraber, giderek artan şekilde elektronik iletişime bağlanmanın ekonomik engelleri tekrar ortaya çıkarması, "sahip olanlar" ve sahip olmayanlar" şeklinde bilişim-çağı toplumları yaratması tehlikesi de oluşmaktadır. Anarşistler elektronik iletişimi faaliyetler organize etme, önemli haberleri yayma ve bilgi değişimi amacı ile kullanmaktadır; elektronik-posta listeleri ve Usenet haber gruplarının yanısıra Spunk Press elektronik arşivleri gibi zahmetli projeler de yer almaktadır. Açıkça hükümetler net üzerindeki özgürlükten korkmaktadırlar, ve bilginin serbest akışını engellemek için çabalarını giderek arttırmaktadırlar (terörizm ve pornografiyi önleme özürünü kullanarak). Bazı anarşistler ise, hem "aracılı", yüzyüze olmayan etkileşime, hem de teknolojinin yıkıcı çevresel etkilerine karşı çıktıkları için elektronik iletişime karşı çıkmaktadırlar.

Sonuç

Özet olarak, anarşizm bireyler ve gruplar tarafından, çoğunlukla kendilerini açıkça "anarşist" olarak nitelendirmeden, o ya da bu biçimde uyarlanmış, çok yanlı ve genel hatları ile tanımlanmış bir felsefedir. Anarşizm bir kimsenin varlığının tüm unsurları ile ilgili olabilir. Özgürlük, kendi kaderini tayin hakkı, kişisel sorumluluk, doğrudan eylem ve gönüllü, kooperatif alternatiflerin yaratılmasına önem veren anarşizm; bir kimsenin dünyayı dönüştürecek radikal ve nihai toplumsal değişim için çalışırken, aynı zamanda kendi hayatını dönüştürmenin geçerli yollarını sağlayacak ufuk ve esnekliğe sahiptir.

⁰¹ Nesnelcilik (ing. Objectivism): Kant, Descartes ve Dekartçılar insan zihninin bir tasarımı saydıkları, tasarımsal bir varlık olarak tanımladıkları nesne'yi insan zihninin dışında ve ondan bağımsız olarak varsaymışlardı. Zamanla bu bilim dışı olan bir yansızlık anlayışına dönüştü. Özellikle çağdaş burjuva felsefesinin siyasal amaçlarında yararlanmaya çalıştığı bu anlayış, dış gerçekliği hiç bir değerlendirmeye başvurmaksızın olduğu gibi ele almayı önerir. Bu anlayışa göre bilim yansız olmalı; örneğin toplumsal değişimler sınıfsal açıdan değerlendirilmemelidir [çn].

Liz Highleyman'dan,

- [Biseksüel Hareketin Kısa Tarihçesi](#) (1988)

ÇEVİRİ: Anarşist Bakış

Kaynak: [An Introduction to Anarchism](#)

Liz Highleyman'ın Kişisel Sayfası: [Liz Highleyman](#)